

ПРАВОВА ОХОРОНА ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

В умовах сучасної посиленої конкуренції виникає об'єктивна необхідність у засобах індивідуалізації товарів і послуг, які є представленими на сучасному глобальному ринку. На законодавчому рівні до засобів індивідуалізації відносять такі поняття як знак для товарів і послуг (торгова марка), комерційне (фірмове) найменування та зазначення походження товарів [1].

Відповідно до Паризької конвенції про охорону промислової власності поняття «фірмове найменування», «найменування місця походження товару», «знаки для товарів і послуг» належать до об'єктів промислової власності. Зазначені поняття, перш за все, мають на меті індивідуалізацію учасників, товарів і послуг у цивільному обігу.

Засоби індивідуалізації відіграють вагомую роль у конкурентоспроможності товарів на ринку. Адже часто торгові марки великих компаній оцінюють у величезні суми.

Система засобів індивідуалізації характеризується не лише взаємовпливом та залежністю від зовнішніх факторів та процесів, наявністю спільних закономірностей розвитку, їй також притаманні єдині функціональні характеристики, що зумовлюються економічним призначенням її складових [2]. На відміну від інших об'єктів інтелектуальної власності, засоби індивідуалізації не визнаються результатами інтелектуальної діяльності, але прирівнюються до них у правовому режимі.

Саме тому, стає зрозумілим, що реєстрація, використання та захист засобів індивідуалізації є важливим аспектом функціонування підприємств.

Отже, інститут засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг охоплює правову охорону трьох об'єктів інтелектуальної

власності: комерційних (фірмових) найменувань, торговельних марок та географічних зазначень.

Сьогодні, в умовах розвитку швидкими темпами технологічного та економічного прогресу, намітилась тенденція до розширення меж інституту засобів індивідуалізації за рахунок включення до сфери його правової охорони нових об'єктів, що виконують ідентифікуючі функції, – комерційних позначень, та доменних імен. На відміну від комерційних найменувань, що використовуються для позначення юридичних осіб – підприємців, комерційне позначення є засобом індивідуалізації цілісного майнового комплексу, що належать юридичній особі чи фізичній особі – підприємцю. Доменне ім'я є засобом позначення інформаційних ресурсів у мережі Інтернет.

Важливою особливістю правової охорони засобів індивідуалізації є те, що на відміну від результатів авторського права, засоби індивідуалізації не є творчим досягненням та являють собою спеціальні позначення словесного, графічного чи іншого характеру, що використовуються для розрізнення суб'єктів цивільних правовідносин, виробленої ними продукції чи наданих послуг [3].

Як слушно зазначив О. В. Дзера. «Творчі зусилля творця об'єкта, що є засобом індивідуалізації, не мають юридичного значення при встановленні правового режиму охорони комерційних найменувань, географічних зазначень або торговельних марок.» [4].

Оскільки комерційні найменування, торговельні марки й географічні зазначення не є результатами творчої діяльності, у відносинах, що виникають з приводу цих об'єктів, немає такого суб'єкта, як творець. Відповідно щодо таких об'єктів не передбачено особистих немайнових прав. Зміст права інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації становлять лише майнові права. Новизна зазначених засобів обмежується територією держави, де вони зареєстровані. Усі засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг підлягають обов'язковій експертизі і державній реєстрації, захищаються вони свідоцтвами [2].

Ще однією особливістю засобів індивідуалізації є те, що не всі вони є об'єктами виключного права на використання. Право на використання зазначення походження товару може належати кільком особам одночасно і в рівній мірі, тобто це право не є виключним.

Варто зазначити, що Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» не містить чіткого переліку або підстав за якими б визначалося чи підлягає позначення правовій охороні. Проте в даному законі передбачений перелік позначень, які не можуть бути визнані знаками для товарів і послуг. Тому, як слушно зазначає О. А. Підпригора, «напрошується висновок, що усі інші позначення, які не перелічені в Законі, можуть бути визнані знаками для товарів і послуг» [5].

Право на комерційне найменування, право на знаки для товарів і послуг, а також право на зазначення походження товарів охороняються свідоцтвами про реєстрацію, процедура видачі яких передбачена на законодавчому рівні. Право на знак для товарів і послуг посвідчується Свідоцтвом України на знак для товарів і послуг, строк дії якого становить 10 років.

В Україні захист засобів індивідуалізації здійснюється відповідно до Цивільного Кодексу та ряду інших законів, таких як Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів», Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» та ін.

Недобросовісне використання засобів індивідуалізації спричиняє відповідальність згідно чинного законодавства України. На вимогу власника свідоцтва таке порушення має бути припинено, а порушник зобов'язується відшкодувати добросовісному власнику свідоцтва заподіяні збитки.

Право на комерційне найменування може бути порушено, внаслідок його незаконного використання як юридичними особами так і фізичними особами. Варто зазначити, що за законодавством України незаконне використання фірмового найменування вважається недобросовісною конкуренцією.

Право на використання географічного зазначення походження товару також охороняється на законодавчому рівні. Так порушенням права на

використання неправдивого географічного зазначення походження товару вважається використанням неправдивого зазначення або такого географічного зазначення, що вводить споживача в оману щодо справжнього місця походження товару [6].

Отже, усе вищезазначене дає підстави стверджувати, що засоби індивідуалізації відіграють вагомую роль у сучасному світі існування товарів і послуг. І саме тому на державному рівні повинна гарантуватися правова охорона та відповідальність за порушення права на використання засобів індивідуалізації.

Література:

1. Засади права інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації у цивільному обігу систематизація [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://users.kpi.kharkov.ua/pravo/iv/17.html> //;

2. Засоби індивідуалізації товарних знаків систематизація [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://stud24.ru/management/zasobi-ndividualzac-tovarnih-znakv/460299-1742760-page2.html> //

3. Проблеми відмежування засобів індивідуалізації від суміжних правових категорій Кодинець Анатолій Олександрович систематизація [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ruh.znaimo.com.ua/index-4420.html?page=3>

4. Цивільне право України – Дзера О.В. систематизація [Електронний ресурс] Режим доступу:

5. Підпригора О.А., Бутнік-Сіверський О.Б., Дроб'язко В.С., Крайнев П.П., Мельник О.М., Підпригора О.О., Притика Д.М., Святоцький О.Д., 2002 Видавничий Дім “Ін Юре”, 2002

6. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С. О. Довгий /К., : Форму2002, с. 319

Пекар Анастасія Олексіївна –здобувач НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, помічник адвоката АО «Інвікта»